

1991 йил 1 сентябрдан
чиқа бошлаган
ПАЙШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

Баҳоси эркин нарҳда

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОЛАЛАР ЖАМҒАРМАСИ ВА «СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН» ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ ҲАФТАЛИГИ

АЙЁМИНГИЗ

МУБОРАК!

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ НАВРЎ ТАБРИГИ

Азиз ватандошлар!
Юртимизга улуг айём — Наврўзи олам
кириб келмоқда.

Наврўз — баҳор ва гўзаллик байрами,
ёшариш ва янгиликнинг байрами.

Наврўз айёмини — табиат уйғонадиган
ойни ўтмишда яшаган боболаримиз «Улуғ
ой» ёки «Умид ойи» деб атаганлари катта
маънога молик. Чунки, баҳор келиши би-
лан баракали ва мул ҳосил олиш учун янги
меҳнат мавсуми бошланадиган бу ажиб да-
врда, нафакат табиат, балки инсон умид-
лари ҳам қуртак очади, инсонлар дили пок-
ланади.

Наврўз қадим-қадимлардан халқимиз
учун, диёримиз учун меҳру мурувват байра-
ми бўлиб келган.

Бу улуг айёмда бева-бечоранинг, етим-
есирнинг ҳолидан хабар олиш, кўнгли
яримларга таскин бериш — халқимизнинг
энг буюк фазилатидир.

Бу улуг айёмда эски гина ва аразлар
унутилади, халқлар ва миллатлар жинсла-
шади, ўзаро меҳру муҳаббат ҳўкм суради,
буюк ишларнинг режалари тўзилади.

Халқимиз ибораси билан айтсак, ҳаёт —
бизга худо ўлчаб берган омонат. Охир-оқи-
батни уйлаб яшаган инсон ҳеч қачон кам
бўлмайди. Биламизки, бойлигу давлат ке-
лади-кетди, аммо қомил инсонлардан ях-
шилиқ қолади, ном қолади, савобли иш-
лар қолади.

Бугун ҳар бир диёнатли инсон: «Юрти-
миз тинч, халқимиз тотув бўлсин. Ҳар бир
оила мустақкам бўлсин, ҳар бир хонадон
дастурхони тўкин-сочин бўлсин. Ҳар бир
инсон бахтли-саодатли бўлсин», дея эзгу
ният ва умидлар қилмоқда.

Ўзлгимизни англаб, миллий қадриятла-
римизни тиклаб, ота-бобомиздан мерос бў-
либ қолган анъаналарни юксак кўтарай-
ганимизнинг ҳам, олиб борилаётган халқ-
чил сиёсатнинг ҳам маъно ва мўддаоси ас-
лида шу.

Ўзаро меҳру оқибатимиз кун сайин зиё-
да бўлиб, адолат қарор топса, поклик ва
ҳалоллик одатга айлansa — ана шундагина
биз тилагимизга етамиз.

Бугунги улуг айём кезларида яна бир фи-
кри баён этишга ижозат бергайсиз. Ре-
ферендум — умумхалқ овоз бериши ара-
фасида одамларимиз турли жойларда бу-
гунги сиёсатимизга ўз муносабатларини
очиқ-ойдин билдирмоқдалар.

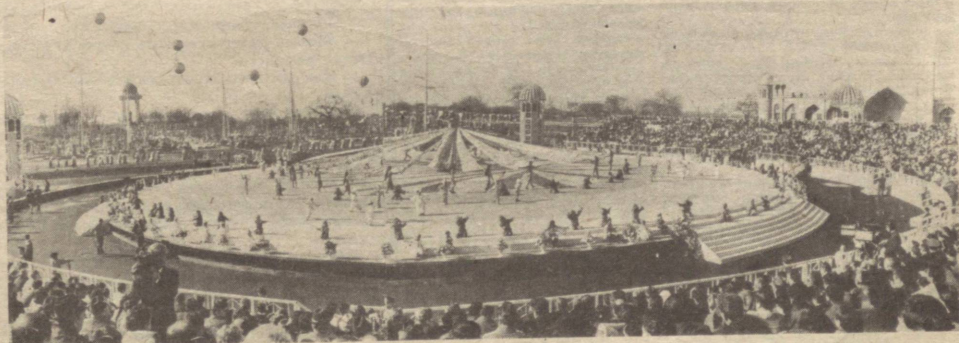
Халқимиз бугунги мураккаб ўтиш дав-
рида, шунча қийинчилик, етишмовчилик ва
бошқа оғир ташвишларга сабр-тоқат би-
лан бардош бериб, ўз яқдиллиги ва ҳам-
фикрлиги билан жаҳон жамоатчилигини
хайратда қолдирмоқда.

Давлатимизнинг сиёсати билдирилган
ишонч ва хусусан, менинг шаънимга айтил-
ган фикрларни гоё юксак қадрайман.
Олижаноб халқимиз олдида бош эгиб
таъзим қиламан. Ва бугунги мўқаддас
байрам онларида чин қалбимдан айтмоқ-
чиман: бутун умримни, бутун борлигимни,
керак бўлганда жонимни ҳам сизларга, хал-
қимга бахшида этишга тайёрман!

Азиз дўстлар!

Бу йилги Наврўзнинг ҳам юртимизга қа-
дамлари кутлуг келсин!
Юртимизни ёмон кўзлардан асрасин!
Ҳар бир хонадондан меҳру оқибат, бах-
ту саодат ва тинчлик-тотувлик асло ари-
масин!

Қилаётган эзгу ишларимизда Оллоҳнинг
ўзи мададкор бўлсин!

ЛОЛА САЙЛИ

Навбахор базм этгали қирларга бахмал ёзадир,

Созига хушҳол эгилган лолалар раққосадир.

Тарк этиб гўшангни чиққин ёр билан, дўстлар билан,

Лолазор гул умримизнинг тонгидан андозадир.

Лолаларнинг ол ёноғи ўзра ёнган қатра дур

Интизор бизларни кутган чоғдаги пардозидир.

Бошимизда лола чамбар, дилда шодлик лола ранг,

Қирмизи ҳар лола мисли ишқ тўла гулкосадир.

Лола сайли бир баҳона, дилга дил пайванд бўлур,

Гул — меҳр янглиғ ҳаётбахш, севги янглиғ тозадир.

МУҲТАРАМА

"Ҳар тунинг қадр улыбон, ҳар кунинг ўлсин Наврўз"

Сурхон томонларда...

Неча минг йилларни кўрган ва айтиш замонада ҳар йили янгирувчи Наврўз тантаналари Сурхон воҳасига асосан бир жойда Термиз туманидаги отчопларда уюшган ҳолда ўтказиларди. Бунинг яхши томони шунда эдики, шу кун бир-бирини қанча замоналардан бери кўрмай юрган дўст-қадрдошлар дийдорлашардилар. Урф-одатларнинг, жамийи ҳунарнинг камоли шу кун, шу ерда ўз бўйини кўрсатарди. Аммо Термиздан токи Сарносигача бўлган йўлнинг ораси 182 километр бўлган вилоятда байрамни бир ерда нишонлаш анча ҳаётга, ташвишлар билан ҳам изоҳланарди. Вилоятнинг ақлли, тадбиркор, узоқни кўра олганча қобил раҳбарлари бу йил ана шу нарсга барҳам бердилар. Энди ҳар ким ўз туманида, шаҳрида, қишлоғи, маҳалласида — бордини, истаган ерда байрамга пешвоз чиқаверади.

Таъбир жоиз бўлса, мамлакатимиз жануубида жойлашган Сурхон воҳасига кўпкам, баҳорий хушхабарлар бошқа ердагига нисбатан анча беравқат кела бошлайди. Бу йил Термизда қиш чиласида бодом гуллади. Айни кунларда эса эртаги ўриклар, олма-лар барқ уриб гулламоқда. Деҳқоннинг қузда сепган донидан унган майсалар эса тиззага ўриб қолди. Баъзан Русиядан ёки Тошкентдан йўлга чиққан поездлар Термизга ўзи билан бирга қор олиб кириб бординда одамлар ҳайрон қоладилар: «Қаранг, бизда баҳорнинг аломати кўринаётми, сал ўзоқларда эса қиш ҳали кетгани йўқ!» Аслида ҳам Сурхонга баҳор беравқат келади, кўн-қўзиларнинг ердан емиш ола бошлаганига ҳам талай кунлар бўлди.

Одамларда эса умидворлик мўл. «Хут йилдагидан кўра яхши келди, иншооллох баҳор жуда яхши яхши бўлади», дейишмоқда қариялар. Кўпни кўрган нурунийларнинг бу хайрига таълиқларини эшитсангиз, кўпкамдан мўйроқ насба кутасиз. Кўннингиз беҳиштер еришад.

Агар бошқа вилоятлар билан таққослаб қараладиган бўлса, бу ерда ҳунармандчиликда, бадий санъат турларида, бордини, эркак ва хотин-қизларнинг либослари тикилишида кўнча анъаналарнинг мўйин даражада сақланиб қолганини кўрасиз.

Олтинсой туманининг тоғли қишлоқларида чевар аёллар ҳали-ҳамон саракни дўппилар тикишади. Бу шундай дўппини, неча қор-ёмғирга инъиғини эз билан ҳам ранг ўнгилмайди. Бу шундай дўппини, неча кеча бошдан ечмасдан кийиб ётаверсангиз ҳам на гўжимланади ва на сифати бузилади. Момоларнинг сандиқларида ётадиган шу дўппилар ҳам Наврўз кунларида йигитларнинг бошига келиб қўнади. Бу нарсаяхшими ёки ёмонлиги Дунёдаги қатор миллат ва элатларнинг бир-бирларидан фарқи жидатлари тобора камайиб бораётган ушбу замонада миллик ўзига хошлиқнинг, қадимий урф-одатларга доир чиғалларнинг барқарор сақланиб келаётганини хайрли дегингиз келад.

Агар Наврўз айём тамом қамраб олган айни кунларда бу тарафларга келсангиз, биз юқорида айтган аломатларни ҳар дақиқада учратасиз. Агар оламдаги жамийи мусиқа асбобларини чалиш бўйича мусобақа ўтказиладиган бўлса, Шўрчи туманидаги сибизқич чолларнинг наволари голиб чиқса не ажаб. Наврўзнинг, муборак кўпкамнинг шакл-шамойили, мазмун-и бутун фарқасини нафис санъат билан ярқиратиб кўрсатаётган Бойсун туманидаги машҳур «Шалопи» фольклор-этнография халқ ансамбли ҳар гал саҳнада кўриниш берганида «Наврўз айём бўлган» бу қадар улуг байрам, баракотли айём бўлмаганига эди, балки «Шалопи» ҳам бу қадар довуруқ толмаган бўлур эди», деган фикрга борасиз.

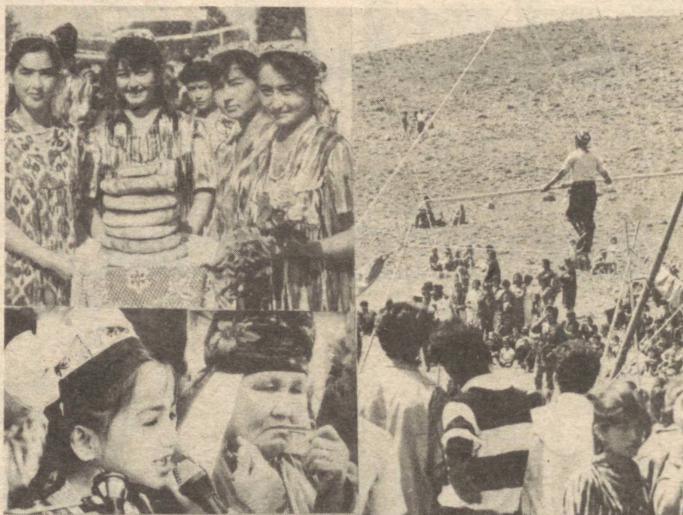
«Кўега энг яқин бўлган шаҳар — Термизга эса байрам авалворқ қадам ранжиди қилди. Алпоҳнинг бир нияти билан чор-тараф табиий бир рангларга чўлғанди. Яшил, ноғармон, пушти ва ҳазоно ранглар олдига мусаввирларнинг мўйқаламидан тўқилажак ранглар гариб тортиб қолади. Шаҳарликлар ҳали байрам қишлоқлардан уч-тўрт мартагача сумалак пишириб ейишга, кўн-қўшилларга тарқатиб чиқишга улгурдилар.

Термиздаги бир ҳарбий бўлимининг Шўрчи туманидаги ун қомбатни оталиғига олган. Оталиг шундан иборатки, улар Наврўзнинг кирга бугит олишади. Янги қомбатдан сумалак учун махсулотлар, сумалак пиширувчилар ташриф буюришади. Сумалакдан тотмаган зобит ҳам, аскар ҳам қолмайди. Бўлимага қомандир хурсанд бўлиб шундай дейди: «Узинингиз ошпазлар ҳам сумалак пиширишнинг ҳадисини олишди. Энди қараб бўлганда бемалол ўзлари таёкёр-лайверишади!»

Термиз алақачон байрам либосига бурканди. Барча ташкилотлар, жамоалар маблаг ажратибди, байрамда ўш қарн, ҳаммаини кўннинг топиқоқ учун ҳозирлик қилишди. Хусусан, Термиз темир йўл тизими, Термиз пхатта тозалаш заводи, «Сурхондарёқурилиш» ҳиссадорлик жамияти ва бошқа шу қаб қўлпаз жамоалар талай хайрли ва босоваб ишларни бошлаб юборишган.

Қомандирга замонада кўп йиллар вилоятда мафкура бўлимини бошқарган Шонёв эса Сафаров деган одамни сурхондарёликлар жуда яхши танишади. Ана шу кўпни кўрган инсон ҳозир Ўзбекистон Республикасини «Наврўз» хайри-жамгарми бўлишига сурхондарё вилоят бўлинига раҳбарлик қилади. Бу киши билан бўлган суҳбатда ҳам шу нарсга аён бўлдики, бу сафарги таёкёрларлик чиндан-да зўр бўлган экан.

— Шаҳримиздаги Аҳ-Данк Термизий номи билан майдонда санъаткорларнинг, ҳаваскорлик дасталарининг, шорларининг, бахилларининг, сибизқичларининг, қанқовузлиларининг маҳоратини фуқароларимиз эшитиб, томоша қилпади. Бобур номи ва «Дўстлик» маданият ва истироҳат боғларида бир неча кун давомида сайилар бўлади. Шу кунлар Карпов номи ва

ЯШИЛЛИККА БУРКАНДИ ОЛАМ

Фестивал бозорларида мўжиза савдо қилувчи тижоратчиларнинг хоҳлаган ерларида ўз келтирган молларини сотишларига имкон берилди. Шаҳарда гуллар ва қушлар байрами ҳам ўтказилди. Юқорида тилга олинган ҳар нисала богда ҳам пазанда момоларини сумалаклар пишириб, элга текин улашадилар. Дастурхонда нафакат сумалак, балки кўпкамнинг бошқа таъсис, ширини таомлари ҳам бўлади. Шаҳримизнинг ҳамма ерда унумий оқсатганини тизимлаш элнинг хизматига бўлади. Хуллас, Наврўз кунлари қиманинг, ниманики яхши ҳунари, санъати бўлса намойиш қилишга шарафот ҳам, имконият ҳам бор. Байрамда бирон нарсга ҳада қилинмаган, кўнгил билан аҳолилаштирилмаган бирор бир ногирон, уруш ва меҳнат фахрийси қолмайди. Биз буларнинг аниқ ҳисоб-китобини қилиб чиқамиз, — дейди Шонёв эка.

18 март кун Наврўзга бағишлаб вилоят миқёсда шибалик ўтказилди. Шанбаликдан тушган барча маблаг бизнинг жамгармамиз ҳисоб рақамига келиб тушарди. Утган йили ана шундай шанбаликдан тушган пул ҳисобидан беш нафар ногиронга аравача олиб бердик. Аравачалардан бирини Ангор туманидаги «Мустақиллик» жамоа ҳўжалиғида ашайидган Жаббор Иброҳимов (1963 йилда туғилган)га ҳада қилдик. Бу хонадондаги уч ака-ука ҳам ногирон экан билсан. Уч ака-ука қувоничди: «Аравачан на-батма-набат минамиз эди!» Иккинчи аравачан Термиз шаҳрида яшовчи Валлахмад Зокиров деган ногиронга ҳада қилдик. Бечора қария беш йилдан бери ташқарига қилинган экан. Илтимосига кўра аравача миндириб, кўчага олиб қилдик. Қувониб кўчаларига эш олди, кўпларини эзиб Президентимиз ҳақиқа кўп дуолар қилди. Ана бир аравачан шўрчилик ногирон журналист Мамат Бобомуродовга топширдик. Бу йил насиб бўлса ҳисобимизда нолм кўп кўпроқ тушса, қоринда нолм тилга олинган Жаббор Иброҳимовлар хонадонига битта телевизор олиб беришни ният қилиб юрмизми. Агар сахий ташкилот, қорхоналар, бадавлат одамлар кўли очқилик қилиб, маблагни кўп

ўтказишадиган бўлсалар, бошқа ана кўп савобли ишларни рўёбга чиқаришни режалаб қўйганимиз.

...Рутубатли қиш кунларидан бироз маънос, бироз ҳорғин чиққан сурхондарёликларга бу йилги Наврўз тантаналари айрича соҳир, айрича гўзал туюлмоқда. Бу байрам билан юзма-юз турган, дийдорлашиб турган хўшсифо кўнлар узун бир йўлга татишга чўқур бир ишонч бор. Чўқи Наврўз муборак нафис қир-адирларини, дана-и биёбонларини, балки кўнгиларини ҳам таомимла қамраб олди. Катта умидворлик, ишонч ҳам шундан.

Маҳмуд АБУЛҲАЙЗ

Кўклам ташвишлари

ЯХШИДАН БОҒ ҚОЛАДИ

Балли. Халқимизда ана шундай доно мақол борлиги барчамизга маълум. Бироқ кўчатларни экиш, уларга шакл беришни ҳаммамиз ҳам билвермасак керак. Шу мақсадда Чорсунинг кўчат бозорини айланиб, кўчат сотаётган богбонлар билан суҳбатлашдик. Богбонлар мени «Уз касбининг чинакам устаси» деб бир отахонга рубўрў қилишди. Узини Илос Исмаилов деб таништирган киши Тошкент тумани, Гнес Умаров номи жамоа ҳўжалиғида богбон бўлиб ишларканлар. Тиниб-тиничмаган отахон нафақада бишларкарамай, бир ректардан ошқироқ ерда богбончилик билан шугулландапти.

— Отахон, шаҳар аҳолисига қанақа кўчатларни етказиб берайсиз?

— Мен олма, нок, хурмо, наштави кўчатларини сотаяпман.

— Баъзи бир кишилар кўчатни қандай экиш, қандай парваришланиб билиб-билмай сотиб олишади. Сиз бундай харидорларга йўл-йўриқ кўрсатасизми?

— Мен ҳар бир кўчатни сотаётганимда харидорга тўла-тўқис агротехниканин тушунтираман. Ва сотиб олаётган одамга кўчатнинг шаклини ўзим тўғрилаб бераман.

— Отахон, бу нисоллар 1-2 йил парварит қилиниб, кейин бозорга олиб чиқилса керак-а?

— Албатта, болам. Биз дастлаб данагидан экамия. Ва нисоллар унинг чиққач уларни бошқа жойга ўтказамиз. Шундай қилинса кўчатлар серирид бўлади-да. Мана шу кўчатлар ҳам 3 йил ичида воёга етган.

Етти кун

“НАФОСАТ” БИР ЕШДА

Қашқадарё вилоят хотин-қизлар кўмитасининг нашри — “Нафосат” газетаси чиқа бошлаганига бир йил тўлди. Шу муносабат билан вилоят ҳокимлигида бўлган йиғилишда ижодкорлар, газетхонлар, хомийлар сўзга чиқиб, “Нафосат” вилоятнинг маърифий-маданий ҳаётида ўз ўрнини топаётганлигини таъкидлашди.

ФАХРИЙЛАРГА ТЕКИН

Термиз туман савдо ҳиссадорлик жамиятига қарашли бўрдоқчилик ҳўжалиғи бу йил тумандаги “Янги арик” жамоат ҳўжалиғи ҳудудида ошхона ва гўшт дўкони очди. Эътиборли томони шундаки, ошхонада фахрийлар бепул овқатландилар.

“МУҲТОЖ ДУНЁ”

ЭҲСОНЛАРИ

АҚШнинг Чикаго штатидаги “Муҳтож дунё” (Мир в нужде) ҳудуджўлар жамгармаси вице президенти Билл Андерсон, шу жамгарма ходими Дэвид Сивер ва “Худо хоҳдас” халқаро хайр-эҳсон жамгармаси президенти Ольга Владимировна Аветисова иштироки ва ёрдамида Қумқўргон туманидаги кам таъминланган ва ногирон боласи бўлган юзта оилага эллик килодан ун ва 400 та кўп болали оилага болалар кийим-кечаги ҳада қилинди.

ЯНГИ МАРКАЗ

Яқинда дипломатия ва жаҳон иқтисодиёти университетида минтақаларо банкчилик ўқув маркази иш бошлади. Энди бу марказда Ўрта Осиё ҳудудларидан келадиган иқтисодчилар замонавий усулларда таҳсил олишиб, ўз малакаларини оширишади.

БАЙРАМ АРАФАСИДА

Ўзбекистонлик бир гуруҳ санъаткорлар бир ҳафта муддатга, Туркияга Наврўз айёмини нишонлаш учун жўнаб кетишди. Уларнинг мақсади ўзбек элининг Наврўз байрами кутловларини турк биродарларимизга етказиб, кўнгилларига баҳор кайфиятини улашишдир.

ЎЗА ВА ЎЗ МУҲБИРЛАРИМИЗ
ХАБАРЛАРИ АСОСИДА ТAYЕРЛАНДИ

ЯХШИ ОДАМ КЎЗИДАН МАЪЛУМ,
ЯХШИ ЙИЛ НАВРЎЗИДАН

Алижон САФАРОВ

23 март 1995 йил

«Оила ва жамият» 10 (182)

КҮЙЛАКМИ БУ, ГУЛКҮРПА

Алқисса, бонулар, бибилар, хониму
жонимлар

сумалакни кавлаб ўтириб бир
пайров бошлабдилар

Раънобиби: Райҳонабону, айланагин
жисмингизга ярашган исмингиздан. Гулми-
сиз, сунбулмисиз, жамбилмисиз?

Райҳонабону: Айтганингизман-да,
ўргилай.

Раънобиби: Жуда ясағиб-тусаниб, бай-
рамнинг олдига чиқиб олибсиз. Наврўзи
олам ёйган сепи етти рангда десак, сизнинг
кийимларингизда етмиш хил ранг бор-а.
Бу... устозингиз қуруқфурушми, дейман.

Райҳонабону: Хўпам топдингиз. Раъноби-
би, гулмисиз, сунбулмисиз, жамбилмисиз?

Раънобиби: Айтганингизман.

Райҳонабону: Менга шу устингиздаги
бахмал камзул хўпам еқиб қолди-да! По-
попда гуллар ҳам тиктирибсиз. Фигуран-
гизга мос келганини қаранг. Ҳали бир
қарашда бу камзулми ё чойнакпўшми, де-
бман...

Аноргул: Райҳонабону, гулмисиз, сун-
булмисиз, жамбилмисиз?

Райҳонабону: Айтганингиз.

Аноргул: Кулогингиздаги балдоғингиз
ажабтовур экан, нақ елкангизга тегай-те-
гай деб селкиллаб турибди. Рангям ҳозир-
ги ешларга урф бўлган, қора. Бу чинакам
балдоқми еки эски дўпинингизни иккига
бўлиб тикиб олганингиз, қозон ушлагичми,
дейман.

Райҳонабону: Раънобиби, Гулмисиз, сун-
булмисиз, жамбилмисиз?

Раънобиби: Айтганингиз-да!

Райҳонабону: Кўйлагингизнинг гуллари-
дан ҳеч кўзимни ололмаяпман, денг. Нақ
лагандай-лагандай келади. Езга шунақа
либос яхшида, қопдеккина. Ўзиям
кўйлакми ё гулкўрпам?

Райҳонабону: Аноргул, гулмисиз, сун-
булмисиз, жамбилмисиз?

Аноргул: Айтганингиз.

Райҳонабону: Сизга баҳор жуда еқибди,
кўк сомсаю кўк чучваралар хуш келиб яна
ям тўлишибсиз. Юзларингизга қараб, Ху-
дойим сизни яратарда рапидадан андаза ол-
ганми, дейман.

Аноргул: Ҳа, ўргилай сиздан. Райҳонабо-
ну, гулмисиз, сунбулмисиз, жамбилмисиз?

Райҳонабону: Айтганингизман.

Аноргул: Наврўзи оламнинг юмушлариям
кўп-да. Айниқса, сиздақа чакқонларнинг
иши кўпайиб кетади, ҳаммасига улгурши
қийин-да... Кўлингиздаги... ранги-рўйидан
ҳеч ажратолмаяпман, нозикли рўмолчами ё
қозондасмолми?

Аноргул: Раънобиби, гулмисиз, сунбул-
мисиз, жамбилмисиз?

Раънобиби: Айтганингиз.

Аноргул: Индамаса, сен менга тегмаю
мен сенга тегмайман, дегандай жи-им
ўтирасиз. Сиз ҳақингизда сўрашса, “Нон
епилган пайтда ишлатилиб, бошқа
вақтларда бир бурчақда етадиган енгича-
деккина”, деб мақтасаммикан?

Раънобиби: Аноргул, гулмисиз, сунбул-
мисиз, жамбилмисиз?

Аноргул: Айтганингиз.

Раънобиби: Ўзингизнинг гапингиздан ке-
либ чиқиб айтаман-да! Текканга тегасиз,
тегмаганга лола отасиз. Илашганингиз
илашган. Миждзингиз сочпопукка тортган-
ми, дейман.

Райҳонабону: Раънобиби, гулмисиз, сун-
булмисиз, жамбилмисиз?

Раънобиби: Айтганингизман, садақангиз
кетай!

Райҳонабону: Сезиб турибман: ўзингиз бу
ерда, ҳаёлингиз бозорда. Шунинг учун май-
ли, пайровни кейин яна давом эттирармиз.

Пайровни оққа кўчирувчи:
МУҲТАРАМА

С Ў Н А Қ А С С О Б.

ЁКИ ЎГИЛ ЎРНИДАГИ ЎГИЛДАН ЗЎР ҚИЗ

Сўнажон опанинг бутун авлоди қассоб
ўтган. Отаси, боболари Хоразмда шу қасб
орқали элга танилган, унинг ҳурмат-эъти-
борини қозонишган. Аммо, улар авлодда
шу пайтга қадар аёл кишилар қассоблик
қилишмаган. Сўнажоннинг бу қасбини
эгаллашига маълум сабаблар бор, албатта.
Раҳматли отасидан икки қиз дунёга кел-
ди. Ўғил фарзанд кўриш насиб қилмаган
экан. Кўнгли ярим отани хурсанд қилиш
учун ешлик пайтлари шаддоқ Сўнажон
нималарни ўйлаб топмади, дейсиз.

У гоҳ кўшни йигитлар билан кураш
тушар, футбол ўйнади. Баъзан ўғил бо-
лалар билан муштаклашиб юз-кўзалари кўм-
кўк бўлиб ўйига қайтса, баъзан калтак
еган болаларнинг ота-оналари шикоят
қилиб уларниқига келишарди. Айниқса,
тўй, байрам ва халқ сайларида от чопти-
риб, кўчқор уриштириб, арқон тортишни
жуда севарди. Ўша пайтлари унинг
қизлардан деярли дугоналар йўқ эди.

Сўнажон отаси раҳматлиқдан велосипед,
мотоцикл, темирчилик асбоблари ва бок-
серлик кўлқопини олиб беришни талаб
қиларди.

Хуллас, қиз бўлсам, ўғил болалардек
чўртқесар, бир сўзди, тутган жойини
маҳкам ўшлайдиган, олиб-олдирмайдиган
фарзанд бўлиб етишадиганини кўрган ота
унга ўзи ва боболари эъозлаб, ардоқлаб
ўтган қассоблик қасби сир-асрорларини
ўргатишга қарор қилди.

“Умр-оқар даре” деганларидек, энди-
ликда Хоразм вилоят Хонқа туманида
Сўнажон опани танитайдиган киши йўқ
десак, янглишмаймиз. У шу кунга қадар
ота қасбини улуглаб кам бўлмади. Мана,
қарийб 33 йилдирик, хонқалиқлар Хизма-
тида. Ҳалоллик, поклик, киши ҳақига хиё-
нат қилмаслик, ширинсуханлик сингари
фазилатлари эл-юрт ҳурматиға сазовор
бўлган. Уни ёш қарининг барчаси севиб-
ардоқлаб “Сўна Қассоб” дейишади.

Опа яқинда ўзи яшаётган маҳаллада
иччамгина бозорча ташкил қилиб, киши-
лар узогини бирмунча яқинлаштиришга,
уларнинг қимматли вақтларини тежашга
эришди. Бу бозорнинг яна бир қулай то-
мони шундаки у тонг сахардан то ярим
кечага маҳалладошлари хизматида
бўлади. Тиниб-тинчимас бу “Қассоб” энди
ўз фарзандлари билан кичик сўт заводи
бунёд қилиш ниятида бош қотирмоқда,
елиб-югурмоқда.

Биз эл ардоғида сеvimли қасбидан қам-
ол топаётган ташаббускор, ишбилармон
Сўна қассоб Сатимованинг ишларига ри-
вож, ўзи, фарзандлари ва невараларига
сихат-саломатлик, боқий умр тилаб
қоламиз.

**Муҳаммад Собир АЙТИМОВ,
Қорақалпоғистон ва Хоразмдаги
ўз мухбиримиз**

Баҳор минглаб гулларни
кашф этади. Шулардан би-
ри—Бойчечак.

Назаримда бу гул
илоҳийга ўхшайди. У етти
кун умр кўради. Ҳашарот-
лар оламида энг қисқа умр
кўрувчи мавжудот — қапалак экан.
Уни рух ҳам дейдилар. У атиги бир
неча соат умр кўриб яна аслиятга
кайтади. Бу оний дақиқаларни умр
қилиб кечирган қапалак ва бойчечак
дунёси биз англаб етмаган сир.

Шундай бўлсада, Бойчечак хусуси-
да эл орасида бир ривоят бор.

Айтишларича, Бойчечак
Қизғалдоқнинг синглиси экан. Нима
бўпти-ю, табиат уларни айириб
қўйибди. Шундан бери бу икки вужуд
бир-бирига талпинаркан. Олам рухсо-
рини кўрай, деб ҳар баҳор бойчечак
шошиб, ўзини ер юзига ураркан.
Ғафлатда қолган Қизғалдоқ эса бутун

Наврўз эртаги

В А С Л

яшиллик улғайганда синглим Бойче-
чак ҳам бўй чўзар, шунда уни учрата-
ман, деб айна баҳор чилласида очи-
ларкан. Натижада, бу икки опа-син-
гил ҳеч бир-бирига етишолмаскан.

Бу гулларнинг ранглари рисолада-
гидек оппоқ бўлган. Асрлар давомида
опасига етишолмаган Бойчечак ранги
заъфарон бўлиб, айрилиқдан
сарғайиб кетган. Шунинг учун бўлса
керак сариқ ранг айрилиқ тимсоли
дейилади.

Қизғалдоқ эса синглиси васлини
тилаб бўй чўзиб, очиларкан. Жигари
билан дийдорлашолмағач қон-қон
йиглаб қирмижи ранга кирган экан.

Бойчечак етти кунлик умри даво-
мида опаси дийдорини топмагач, ту-
проқ остини ихтиёр этади. У ерда Бой-
чечак руҳи Қизғалдоқ руҳига етиша-

ди. Шу сабабдан Бойчечак бир
йил давомида берилган умрнинг
атиғи етти кунини фоний дунё-
да ўтказиши. Эндиликда бу етти
кун Бойчечак учун хижрондир.
Шунинг учун у ер ериб чиқкан
захоти сариклик кашф этади.

Бу гул шу умри давомида ўз
бегуборлиги, поклиги билан киши ди-
лини обод қилади. Рухини юксакларга
етақлайди. Менинг бойчечакларга
муҳаббатим, ҳайратим бениҳоя. Бой-
чечак покликдан, бокира ҳаёллардан
яралган. Унинг руҳида покиза бир
муҳаббат яшайди.

Яна бир нарсига имон келтирдим.
Ишонинг, агар бир кун рухият гул-
ласа, ундан бойчечаклар униб чиқади.
Шунда бойчечаклар сариқ эмас, оқ
рангда, йўқ, (бу ранг-совуқ) пушти
рангда очилади.

Ўшанда бойчечакларга васл насиб
этай.

**Ул Жамол ХОННАЕВА,
журналист**

Наврўз кун қутли бўлса, тўрт тулик сўтли бўлади

БИЛАСИЗМИ?

Наврӯз дастурхонига етти хил дарахт шохидан намуна келтириб қўйилган. Улар: макнунтол, зайтун, беҳи, анор, бодом, pista, ёнғок, шўлар каторида қатик, сўт, пишлок, тухум, балиқ ва ёниб турган шамлар ҳам қўйилган.

Наврӯз арафасида кексалар махсус идишларга етти хил дон экиб, уларнинг униб чиқишига қараб кўзда олинган ҳосил чўғини чамалаганлар. Агар донлар бёир текис, беҳато униб чиқса, бу серҳосил ва баракали йилдан дарах берган.

Наврӯз кўни бўйи етган қизлар бир жойга тўпланишиб, чиройли гулчамбарлар ясашибди. Булоқдан кўзаларда сув олиб келишиб, ичига узук, исирга, танга ташлашган. Кейин қўшиқ, лапарлар остида сўздан чиқазиб олинган бу нишонларни бахт рамзи дея ҳисоблаганлар.

Хиндистонда баҳор байрами "Холи" деб номланиб, бу мўқаддас кунда уришган, аразлашган қизлар қайта ярашштирилиб, эру-биродарлар бир-бирлари билан дийдор қўришганлар. Буни қарангки, бизнинг Наврӯз байрами аънаёнларида ҳам шу нарса мўжасамдир.

Тонгга яқин сумалак қайнаётган қозонни қавлатган момоларни уйку элтиб, пинакка кетган пайтларида ариш зўлдан учиб келган малойиқалар қозонга туз ташлаб кетишармиш. Сумалакка туз солинамслигининг боиси ҳам шунда экан.

Анъаналар ва удумлар

Ҳа, биз учун ҳар кўни Наврӯз бўлсин! Наврӯз — бу эзгулик байрами. У ҳақда шoir, алломалар ажойиб асарлар битишган. Наврӯз билан боғлиқ бўлган табиат ҳодисаларини кузатганлар, кузатувларини қўлзема ва босма китобларда ёзиб қолдирганлар. Шу жумладан Ҳожа Али Термизийнинг "Наврӯзнама" рисоласида Наврӯз ҳафтанинг қайси кўни кирса, уша ийли қандай воқеалар содир бўлиши, Наврӯзи Олам қайси мўчал ийли кирса, қандай воқеалар рўй бериши баён қилинган.

Агар Наврӯзи Олам сешанба кўни дохил бўлса, Миррихга (Марсга) таллуқли бўлур. Бу ийл шодлик, қувончлик ийли бўлиб, юртда маъмурчилик бўлган. Бу ийл ёғингарчилик кам бўлиб, экин-текинни эрта экса яхши бўлган, ийл охирида ёғингарчилик кўп бўлган. Мевалар оз бўлиб, полиз неъматлари кўп бўлган, нархлар арзон, дастурхон тўкин бўлган.

Мўчал яъни 12 та ҳайвон номи билан бошланган ийл ҳам 21 март — Наврӯздан бошланади.

Ва агар Ҳўк (тўнғиз) ийли кирса: қиши барвақт бўлуб, узун бўлган. Гўсфанд (қўйлар)га офат етган.

УДУМЛАР

Тахминан 3,5-4 минг йиллик тарихга эга бўлган Наврӯз байрамининг жойларда қандай қўтиб олиншини, ундаги қизиқарли, удумларни биласизми? Биз, айрим манбалардан, халқ оғзаки ижодиётдан фойдаланган ҳолда ана шу саволга жавоб излашга ҳаракат қилдик.

ҲОРАЗМДА баҳор байрами дастурхонига "Наврӯз гўжа" қўйиш удуми бор. Наврӯз гўжа масаллиғи етти хил дондан иборат бўлади: Ҳўхори, бугдоғ, арпа, тарик, гуруч, ловия ва мош.

КОРАКЎЛЛИК момолар "Наврӯз кўни арғимчўк ўчса, қишининг ағрами (оғирлиғи) тўкилади", — деб ирим қиладилар. Баъзи жойларда эса "Наврӯзда арғимчўк ўчса, бир йиллик гўноҳ тўкилади" деган ишонч сақланган. Халқимизда ким Наврӯз кўни арғимчўк ўчаётганда, дарахнинг энг бандан шохидан эндигина пурчиган баргчалардан узиб олса, савоб бўлади, бундай барг узиб олган киши эса, янги йилда жамики орзуларига эришади" деган гап бор.

ШОФИРКОНДА зағизгоннинг дарахдаги иниди тухум қўйишига қараб янги йил кирганлиғи аниқланган.

КАШКАДАРЕЛИКЛАР одатига қўра, ёмғир ёғиб, ё бўлмаса бошқа сабаб бўлиб, наврӯз кирган кўни байрам қиллолмасалар, уша кўни "кўни бекор" деб атаганлар. Ва бу кўни ўтказиб, эртасига байрам қилишган.

ЖАНУБИЙ ТЎЖИКИСТОНДА яшовчи аҳолининг удумига қўра, Наврӯз кўни пайло бўлган камалакка қараб сув сепади. Шундай қилинса, гўё ийл серёғин баракали бўлармиш.

ВОДИЛЛИКЛАР Наврӯзни "Наврӯз гули" сиз нишонлашмади. Бу гулни териб келиш учун ёш-яланглар тоққа чиқадилар ва кечга томон қўчоқ-қўчоқ гул териб қайтадилар. Кўпни қўрган кексалар: "Наврӯз келди, қўт барака келди. Шу кўнларга етказганига шўкр, яшна-тиш фаслига, янаги ийл, янаги баҳорга ҳам эсон-омон етайлик" — деб гулларни ҳидлайдилар.

Тарихнинг гувоҳлик беришича, қўҳна Фаргона аҳли ҳар ийли Наврӯз кўни камондан ўтиш мўсobaқасини ўтказишар экан. Ажабланирлиси шундаки, беллашувда ғолиб чиққан мерган бир кўнлик, яъни Наврӯз кўни тахтга ўтириб, подшоҳлик қилиш ҳуқуқини қўлга киритаркан.

— Ҳа, бедод аёл-а! Ниятингга етдинг-ку! Энди ийлашга нима бор?! — дея аёлга дашмон беришди.

Яхшилик асли ширин сўздан, чиройли мўомаладан бошланади. Демакки, яхши сўзининг, яхшиликнинг мамлакат аёлларнинг юрагидир. Ана шундай мамлакатлар бисёр бўлсин.

А. ЖУРАЕВ, журналист

ҚАРҒАМАНГ ҚИЗИНГИЗ ЭШИТАДИ!

Халқимизда бир гап бор: "Урсанг эти қотоди, уришсанг бети қотоди" деган. Тўғри, баъзи ота-оналар ўз фарзандларини урадилар, уришадилар. Менимча, буларнинг ҳаммаси меъёри билан бўлгани яхши. Отананинг зиммасида қадим-қадимдан ўз фарзандларини ахлоқли, одобли, ҳар ишга моҳир ва меҳнатсевар қилиб тарбиялаш каби вазифалар туради. Айниқса, қиз боланинг тарбиясида ниятда эътиборли бўлишга тўғри келади. Ҳақиқатан ҳам уйда қарғиш, жанжал билан қатта бўлган қиз вақти етиб она бўлганда ўз болаларини айнан шундай тарбия қилади. Каттароқ болаларга агар гуноҳ қилса, қаттиқроқ туриш керакдир, лекин 5-6 ёшгача болани иложи борича юмшоқ гапириб, алдаб-сўлдаб ийлга солган яхши.

Бир кўни трамвай бекатида турсам ешгана аёл 5 ёшлар чамаси боласини унчақам уришяптики, "овозингни унчақам деялман сенга! Юм овозингни, ер юткур!..." Аёлнинг хатти-ҳаракатларини кўриб этларим жимирлашиб кетди. Сал пастрок овозда гапирсам майлиди, тевақардагиларнинг ҳаммаси эшитаяпти-я, ҳаммамнинг диққати ўшаларда эди. Шунчақам хўнук кўриндики ҳалиги ҳолат...

Олийгоҳда ўқиётганимизда Нутқ маданияти ҳақидаги фандан қисқина маърузалар эшитганимиз ёдимда. Менимча, матбуот-радио, телевидениеда нутқ маданияти ҳақида кўпроқ, таъсирироқ эшиттиришлар, курсатувлар бериб бориш керак эҳтимол, шунда оғзи бузўқ аёлларга қор қилармиди...

Нодира РАҲМОНОВА,
ўқитувчи

Дераза

ТЕЛЕЭКРАН ОРҚАЛИ СУД

Голландияда жиноятчиларни суд қилишда телеэкрандан фойдаланиш бўйича 4 ҳафталик тажрибавий суд ишлари олиб боришмоқда. Мутахассисларнинг таъкидлашича, жиноятчини камеранинг ўзида экан орқали суд қилиш уни қамқондан суд судига олиб келиш, қўриқлаш ва суддан кейин олиб кетишдан қўра арзон ва қўлайроқ экан.

РАКЕТА — МУЗЕЙГА

Бельгия ҳарбий ҳаво қўчаларининг базаси жойлашган Флоренна номли жой ўз "бағрида" Американинг шарққа қаратилган қанотли ракеталарини сақлар эди. Ҳозирги пайтда ракеталар албатта, бу ерда йўқ. Лекин, Флореннада ташкил этилаётган музейга ўша ракеталардан бир донаси (зарарсизлантирилгани) экспонат сифатида келтирилиши кўзда тутилмоқда. Бу ракета музейнинг энг нодир экспонатларидан бири бўлади.

МЕҲМОНХОНАДА ЁНГИН

Асримизнинг 30-йилларида қўрилган Иркутскдаги "Сибирь" меҳмонхонасида қатта ёнғин бўлди. Воқеа тунда содир бўлганлиги учун бинонинг қатта қисми олов остида қолиб кетди. Ёнғин билан қурашда 175 та ўт ўчирувчи ва 54 та ўт ўчириш техникаси қатнашган. Ҳозирча меҳмонхонадан 11 кишини жасади топилиб 21 киши шифохонага жўнатилиб. Бино эски бўлганлиги учун асосий қисми ва қаватлар оралиғи ёғочдан қўрилган, бу эса ёнғинни тезлашишига сабаб қилиб кўрсатилмоқда.

БУРГУТНИНГ КЎЗИ

Жанубий Африканинг Йоханнесбург шаҳри ҳайвонот боғидаги хиралашиб қолган бургутнинг кўзи операция қилинди, яъни унга кўз нури қайтарилди. "Тарихда биринчи мартаба бургут кўзи операция қилинди", — деди гурур билан журналистларга бу ишни амалга оширган офтальмолог Иван Маранс. У бунга қадар фақат одамларни даволаб келган экан.

ДОВУЛ

Оренбург вилоятининг Курманавский туманида қўчли довул бўлиб ўтди. Натижада биноларнинг томлари учиб, электр линияларида қисқа туташув ҳосил бўлди. Туманининг марказий шифохонасига энг кўп зиён етди. Бахтли тасодиф туфайлигина одамлар шикастланмадилар. Бундан ташқари туман маданият уйи мактаблар ва тиббий ёрдам қўрсатиш пунктлари ҳам зарар кўрди. Вилоят маъмурияти қўрилган зарарларни бартараф этиш учун 100 миллион рубл ажратди.

РОМАРИО ҲАЭТИДА

БУРИЛИШ

Футбол ишқибозларининг севимли уйинчиси, бразилиялик тўпурар Ромарионинг хотини Моника Санторо у билан ажрашиб ҳақида судга ариза берди. Бу Мониканинг учинчи мартаба судга қилган мурожаатидир.

Моника еттинчи март кўни судда Ромарио мулкдан унга тегишлисини ажратиб беришларини ва икки нафар фарзанди учун ҳар ойда 60 минг АКШ доллари тўлаб туришини талаб қилмоқда. Ромарионинг ўзи эса болалари учун ҳар ойига 9-10 минг доллар тўлашга рози. Бу борадаги биринчи суд 17 март кўни бўлди. Машҳур футболчи мулкнинг 50 фоизи суд ҳайъати назорати остига олинди.

ДАЙДИ ИТЛАРГА ҚОПҚОН

Горнозаводск шаҳри почта хизматчиларига дайди итлар ҳамма қиллолмайдиган бўлди. Шаҳар коммунал хизмат ходимлари бу итларни тутадиган ва улардан одамларни ҳимоя қиладиган мослама уйлаб топдилар. Бу мослама тўп-понча шаклида бўлиб, ундан патрон ўрнига жонивор устига ёпиладиган махсус тўр отилиб чиқади. Мосламадан ҳатто жиноятчиларни туттида милиция ходимлари ҳам фойдаланишлари мўмкин экан.

Матбуот хабарлари асосида тайёрланди

Акс—садо

ДИЛИ ПОКНИНГ — ТИЛИ ПОК. Ҳафтаномамининг 1995 йил 23 феврал сонида журналист Захро Азимованинг "Қарғиш тарбия эмас!" деб номланган мақоласи эълон қилинган, унда кўпчиликка яхши маълум, лекин ошқора сўз очилшдан ийманадиган мавзу — аёллар қарғишининг нақадар хўнук одат эканлиги ҳусусида мулоҳазалар баён этилган эди. Мақола кўпчилик газетхонларимизда фикр уйғотиб, мулоҳазага қорлади.

ҚАРҒИШ — ТАРБИЯ ЭМАС — ХАҚОРАТ

"Қарғиш — тарбия эмас" мақоласини ўқидиму бир неча кўнча унинг таъсиридан қичқомай юрдим. Ахир, ундаги мулоҳазалар кўпчилик оналарга дахлдор бўлса-да, бевосита боғча тарбиячиларига ҳам жуда тегиб кетди. Кўнига боғчамиз дарвозасидан неча-нечалаб бири-биридан ширин-шаккар болаларимиз кириб келадди. Уларнинг ҳар бирини бағринга босиб эркалагин келди.

Ота-она фарзандларини ўз бағридан юлиб, юракларининг бир парчасини биз тарбиячиларга ишониб боғчада қолдиради. Боласидан кўнгли тўк она ишида хотира ҳам юради. Шунинг учун тарбиячи болаларга худди иккинчи онадек бўлиши, болалардан меҳр ва эътиборни аямаслиғи зарур. Минг афсуслар бўлсинки, баъзи бир ёшроқ, тажрибасиз, тарбиясиз тарбиячилар орасида З. Азимова айтганларидек тилига эрк берадиганлари, тарбиячининг бурчи ва вазифасини унутиб қўядиганлари ҳам топилади.

Қайси бола шўхлик қилмади? Қайси қизалоқ вақти келса инжиқлик қилмади? Ҳаммасида бўлиши мўмкин. Лекин тарбиячининг маҳорати худди шундай пайтда билинади. У шундай сўзлар топсинки, бола унга қўлоқ солсин.

Баъзан жажжи кичкинтойларимиз-

ни гапга солганимизда, "Фалончи боғча опамлар жуда яхшилар, бизга қизик эртақлар айтиб берадилар", "Бугун мана бунақа машғулот ўтдик", "Боғча опамларни соғиниб кетдим" сингари илқ гапларни эшитамиз. Ҳақиқатан, шундай яхши тарбиячиларимиз борки, жон-дили билан ишлайдилар, болаларни яхши гап билан ийлга соладилар, болалар билан баб-баравар уйнаб-қўйнайдилар.

Лекин шунки хаммиса ёдда тутишимиз лозим. Тарбиячи болани ниятда ширинсўзликка ўргатсаю, у онасидан бўлмағур сўзлар эшитавериб қўлоғи пишиб кетса, фойдаси йўқ. Аксинча бу ҳолатга йўл қўймаслик керак.

Саломат ТОШПУЛТОВА,
Тошкент шаҳар С. Раҳимов
туманидаги 432-боғча мудираси

АЁЛ ЮРАГИ-ЯХШИЛИК МАМЛАКАТИ

"Оғзингдан қонинг келсин!" Ҳақиқатан, баъзи оналар боласини шундай қарғайдилар. Этларинг жимирлаб кетади бу сўзларни эшитиб. Қўлоғинг остига тарсаки тулса яхши эди бу сўзларни эшитгандан кўра!

Журналист Захро Азимованинг қўнчалик билан айтган сўзлари ҳақиқида "Оила ва жамият"нинг мана шундай оғрикчи мавзунини кўтариб чиққан жуда ўринли. Бу қайи мулоҳазаларни ёш оналар ўқиб ва ўқиб олсалар, халқ таълими бўлими ва боғча тарбиячилари мақолага жиддий эътибор берсалар нур устига нур бўлир эди.

Шу ўринда баъзи мулоҳазаларни айтсам.

Узоқ Янгиқўшлоқда бир она ўз фарзандини "Улигинга қўйди" деб қарғарди. Ва бир кўни шу ниятга етди. Унинг азадаги доду фарёди ҳамқўшлоқларнинг газабини келтир-

Кун гамини саҳар е,
ийл гамини баҳор е